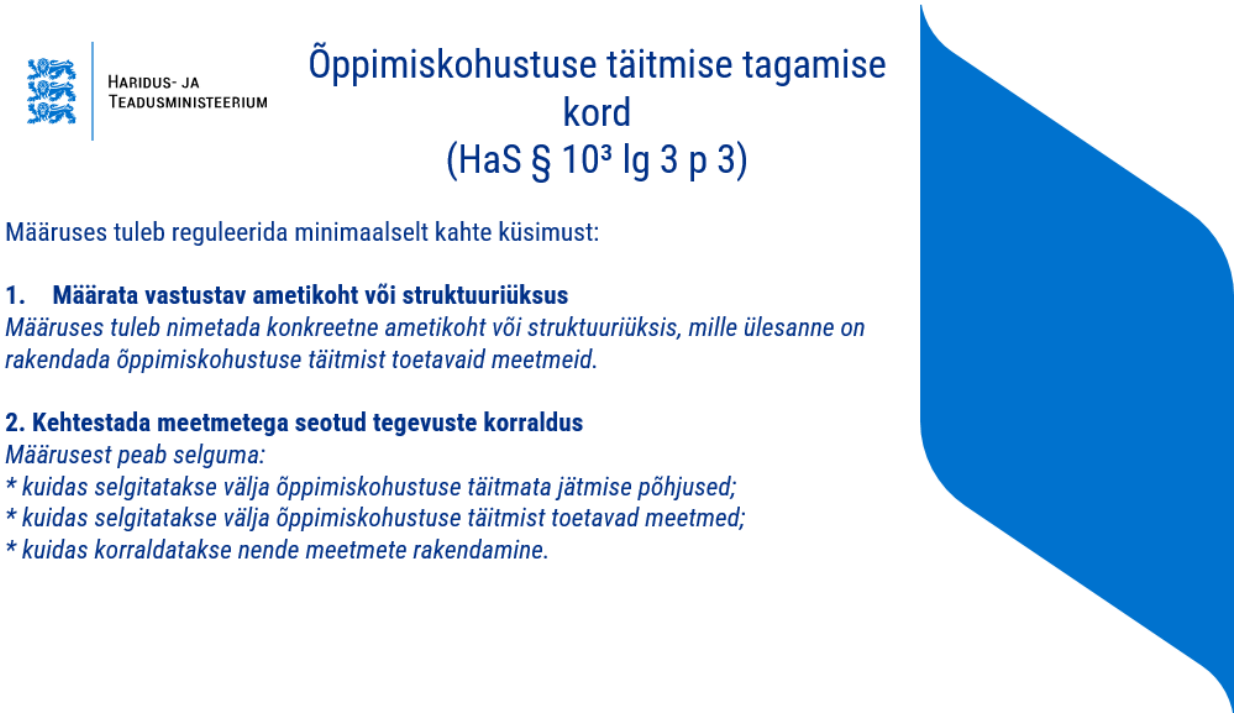
Soovitused õppimiskohustuse täitmise tagamise kordade koostamisel

- Kord ja kontaktid tuleb avaldada valla või linna veebilehel.
- Meetmed on juhtumipõhised ja lähtuvad õppimiskohustuse mittetäitmise põhjustest. Toetus saab olla suunatud lapsele, vanemale või koolile ning hõlmata vajaduse korral haridus-, sotsiaalhoolekande-, lastekaitse- või muu valdkonna abi.

Valla- või linnavalitsus (edaspidi KOV) kehtestab Haridusseadus (edaspidi HaS) § 10³ lõike 3 punkti 3 alusel õppimiskohustuse täitmise tagamise korra.

Seadusest tulenev korra kohustuslik miinimum

1. Määrata ametikoht või struktuuriüksus, mille ülesanne on rakendada õppimiskohustuse täitmist toetavaid meetmeid.

2. Määrata õppimiskohustuse täitmist toetavate meetmetega seotud tegevuste korraldus.

Meetmetega seotud tegevuste korralduse sisustamisel tuleb arvestada HaS § 10³ lõike 3 punktis 1 valla- või linnavalitsusele pandud ülesannetega. Selle sätte kohaselt selgitab valla- või linnavalitsus välja õppimiskohustuse täitmata jätmise põhjused ja õppimiskohustuse täitmist toetavad meetmed ning korraldab meetmete rakendamist. Meetmetega seotud tegevuste korralduse piisavaks sisustamiseks peab korrast olema arusaadav:

3. kuidas selgitatakse välja õppimiskohustuse täitmata jätmise põhjused;

4. kuidas selgitatakse välja õppimiskohustuse täitmist toetavad sobivad meetmed;

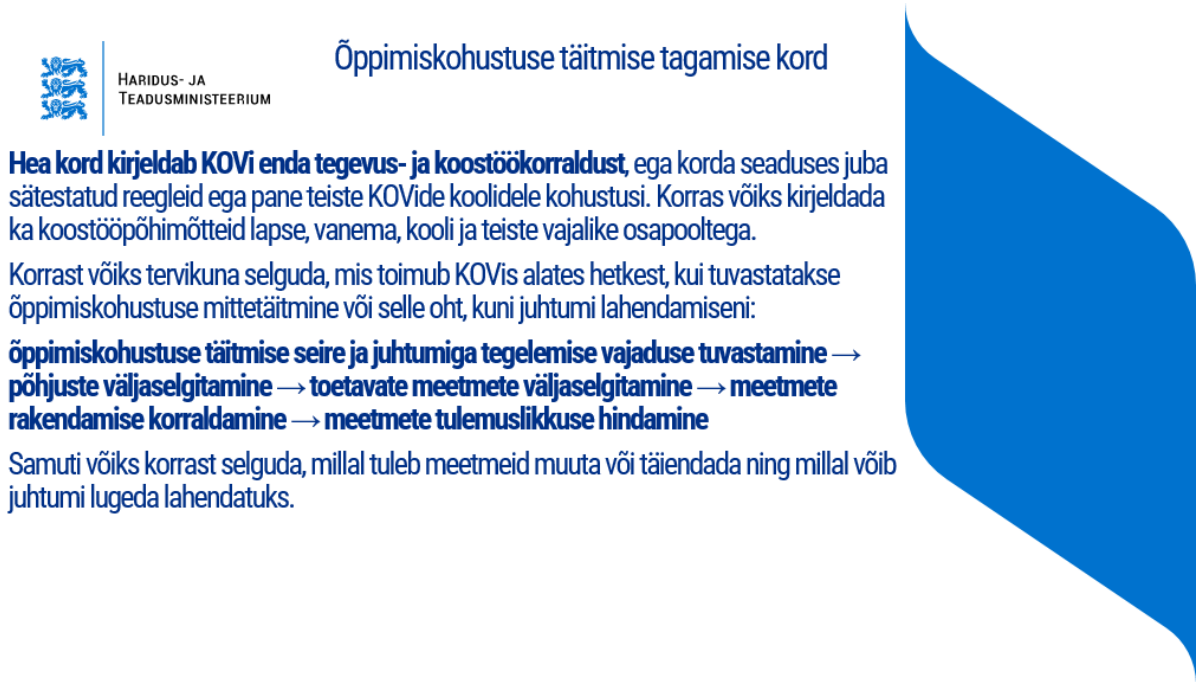
5. kuidas korraldatakse nende meetmete rakendamine.

Õppimiskohustuse täitmata jätmise põhjuste väljaselgitamise kohustus tuleneb HaS § 10³ lõike 3 punktist 1, mitte otseselt lõike 3 punktis 3 sätestatud volitusnormist. **Põhjused on aga sobivate meetmete valiku alus**. Seetõttu on põhjendatud käsitada põhjuste väljaselgitamise korraldust meetmetega seotud tegevuste korralduse osana. Esmalt tuleb välja selgitada õppimiskohustuse täitmata jätmise põhjused ning sellest lähtudes leida sobivad lahendused ja rakendada kohaseid meetmeid.

Meetmeid ei pea määruses ette loetlema. HaS § 10³ lõike 3 punkt 3 nõuab meetmetega seotud tegevuste korralduse, mitte meetmete endi ammendava loetelu kehtestamist. Seadus näeb ette juhtumipõhise lähenemise: esmalt tuleb selgitada välja õppimiskohustuse täitmata jätmise põhjused ning seejärel leida neist lähtuvad sobivad meetmed ja korraldada nende rakendamine.

Seiret HaS § 10³ lõike 3 punkt 3 korra kohustusliku sisuna ei nimeta. Igakuise seire kohustus tuleb vahetult HaS § 10³ lõikest 1 ega vaja iseenesest määruses kordamist. Samas on seire juhtumiga tegelemise lähtekoht, mistõttu on tervikliku töökorralduse tagamiseks põhjendatud korras määrata:

- kes valla- või linnavalitsuses seiret teeb;
- kuidas seire käigus tuvastatud juhtum jõuab korras määratud vastutajani; millal alustatakse lapse olukorra ja õppimiskohustuse täitmata jätmise põhjuste väljaselgitamist.

HaS § 10³ sisaldab lisaks korra kehtestamisele **muid KOVile vahetult seadusest tulenevaid kohustusi**. Muu hulgas tuleb:

- pidada õppimiskohustuslike laste üle arvestust ja seirata iga kuu EHISe kaudu nende õppes osalemist;

- tagada seaduses sätestatud juhul käimasoleval õppeaastal põhihariduse omandanud õpilase õppimiskohustuse täitmine hiljemalt 1. novembril;
- korraldada õppimiskohustust mittetäitvate laste seaduslikele esindajatele koolitusi ja nõustamist;
- tagada abivajava lapse abistamine lastekaitseseaduses või sotsiaalhoolekande seaduses sätestatud korras ning kaasata kool lapse abivajaduse hindamisse ja abi osutamisse;
- teavitada kooli menetluse alustamisest ja edasisest koostööst;
- avaldada õppimiskohustuse täitmise tagamise kord ning korras määratud ametikoha või struktuuriüksuse kontaktandmed oma veebilehel.

Korras on põhjendatud neid käsitleda niivõrd, kuivõrd see on vajalik KOVi enda vastutuse või (koos)töökorralduse selgeks tegemiseks.

Korduvad puudused:

1) Vastutavat ametikohta või struktuuriüksust ei ole määratud määruses endas;
2) KOVi sekkumine seotakse põhjendamatu eeltingimusega (nt õppest väljalangemise ohuga õpilase juhtum algatatakse siis, kui kooli rakendatud tugimeetmed ei ole kolme kuu jooksul tulemust andnud);
3) Põhjuste väljaselgitamine, meetmete valik ja rakendamine ei moodusta selget menetlusahelat. Nii ei ole selge, kuidas juhtum liigub: põhjuse väljaselgitamine → toetava meetme väljaselgitamine → meetme rakendamise korraldamine;
4) Sobivate meetmete väljaselgitamise korraldus on sätestamata või on sõnastatud liiga üldiselt. Paljudes kordades on küll kirjas kes selgitab välja põhjused, kes „korraldab" või „rakendab" meetmeid, aga nende kahe etapi vahele jääb sisuline tühimik ja nii ei selgu, kuidas valitakse see, milline meede on konkreetse lapse puhul vajalik ja sobiv;
5) Määrusega reguleeritakse kooli kohustusi nii üldiselt, et norm hõlmab ka teiste pidajate koole. KOV saab aga ühepoolselt reguleerida vaid enda koolide tööd;
6) Määrus sisaldab palju kooli ülesandeid ja selles osas seaduse ümberkirjutamist, kuid KOVi enda menetlus jääb napiks. HaS § 10[3] lg 3 p 3 volitusnormi tuum ei ole kooli tegevuste reguleerimine, vaid KOVi kui vastutaja ja tema tegevuste korraldus.

Et neid puudusi vältida, soovitame:

1. **Nimetage määruses konkreetne vastutav ametikoht või struktuuriüksus** : ärge jätke seda hilisema korraldusega määramiseks.
2. **Kirjeldage kogu ahel**: õppimiskohustuse täitmise seire ja juhtumiga tegelemise vajaduse tuvastamine → õppimiskohustuse täitmata jätmise põhjuste väljaselgitamine → lapse vajadustele sobivate toetavate meetmete väljaselgitamine → meetmete rakendamise korraldamine → juhtumi lõpetamine.
3. **Reguleerige eelkõige KOVi enda tegevust**: ärge korrake tarbetult seadusest tulenevaid kohustusi.
4. **Kui reguleerite koolide tegevust, piiritlege norm selgelt KOVi enda koolidega**: teise KOVi või muu pidaja kooliga saab ette näha koostöö, mitte talle määrusega kohustusi panna, sätestage koostöö.

Kokkuvõttes on korra eesmärk eelkõige, kuidas on konkreetses valla- või linnavalitsuses korraldatud õppimiskohustuse täitmise tagamine. Eelkõige peaks korrast olema võimalik aru saada, mis toimub valla- või linnavalitsuses alates hetkest, kui ilmneb, et õppimiskohustuslik laps ei täida õppimiskohustust või on selle mittetäitmise ohus, kuni olukorra lahendamiseni. Kogu õppimiskohustuse tagamise vaatest on oluline, et oleks selge, kes valla- või linnavalitsuse sees seireülesannet täidab ja kes vastutab kogu protsessi eest konkreetses KOVis. Lisaks peab olema arusaadav kogu protsess: seire ja juhtumi algatamise vajaduse tuvastamine → põhjuste väljaselgitamine → sobivate meetmete väljaselgitamine → meetmete rakendamise korraldamine. Kord oleks hea kirjeldada koostöö põhimõtteid lapse, tema seadusliku esindaja ja kooliga ning vajaduse korral lastekaitse-, sotsiaalhoolekande- ja teiste spetsialistidega. Hea oleks kirjeldada ka põhimõtted, kuidas hinnatakse rakendatud meetmete tulemuslikkust ning millal KOV loeb konkreetse juhtumi lahendatuks või millal tuleb meetmeid muuta.